

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2017 m. lapkričio 10 d. *

Pagarba kovojuusiems už Lietuvos laisvę

Vėlinių išvakarėse daugelyje buvusių partizanų apygardų vyko akcija „Uždekl žvakutę savo krašto partizanams“. Kauniečiai tradiciškai rinkosi Senosiose miesto kapinėse prie paminklo „Žuvusių už Lietuvos laisvę Motinai“. Žvakutes uždegti, pagarbą kovojuusiems už Lietuvos laisvę išreikšti, vienybės jausmą pajusti šimet susirinko gausus būrys buvusių tremtinių, miesto savivaldybės tarybos narinių, sajūdiečių, visuomeninių organizacijų atstovų, Lietuvos šaulių sajungos narių, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sajungos atstovų. Atvyko LR Seimo nariai dr. Laurynas Kasčiūnas, dr. Žygimantas Pavilionis, TS-LKD Kauno sueigos pirmininkas Kazys Starkevičius, Adolfo Ramanauskaitė-Skokauskienė, buvęs miesto meras Andrius Kupčinskas.

Šios akcijos sumanytoja ir globėja Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė priminė, kad pastaruoju metu jaučiamas didelis susidomėjimas Laisvės kovų istorija: „Tikriausiai sunku būtų rasti žmogų, šiomis dienomis negirdėjusį apie Adolfą Ramanauską-Vanagą, tačiau norėtusi, jog susidomėjimas kiltų ne tokiais būdais. Ne tokiais skaudžiaisiai partizanų legendos šeimai, visai mūsų bendruomenei ir visai visuomenei, gerbiaisiai Lietuvos Laisvės kovoju. Man šią dieną teko duoti bene daugiausia interviu, tačiau tuo negaliu pasidžiaugti. Norėtusi su žurnalistais bendrauti šviesiomis temomis, o ne tada, kai tai liečia Lietuvos Laisvės kovotojų atminimo niekinimą. Pasidžiaugti galima tik iš to ki-

lusiu visuomenės susitelkimu ir atsakinga žiniasklaida, su kuria teko daug bendrauti: LRT, TV3, INIT, „Kauno diena“ ir kita, išklausančia abi puses.“

Atliepdamas į praėjusios savaitės įvykius, LR Seimo narys L. Kasčiūnas kalbėjo: „Tai, kas dabar vyko, yra bandymas iš mūsų tautos išplėsti širdį, kurį jungia praeities, dabarties ir ateities kartas. Mes sugebėjome parodyti, kad kai palieti jautriausią stygą, peržengi raudoną ribą, tada gauni atkirtį. Ir ne reikia gailesčio gaidelių, kad čia yra žodžio laisvė. Čia įvyko svarbus dalykas – pasikėsinta į žmogaus atminimą, kurio auka, kančios, žūtis ir iškovojo mums tą žodžio laisvę. Dabar manipuliuodami ta laisve, bando purvais apdrabysti tą žmogų, bet jiems tai nepavyko. Tuo džiaugiuosi ir didžiuojuosi“.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, vertindamas R. Vanagaitės pareiškimus, sakė, kad tai labai negražu ir bjauru: „Šiandien būdami laisvi, prisimename ir pagerbiame žmones, kurie kovojo. Jie taip pat turėjo šeimas, savo tikslus, svajones, bet, deja, jiems nepavyko savo troškimų igyvendinti. Jie žuvo, kad mes būtume laisvi“.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga išsakė savo poziciją viešu pareiškimu dėl bandymų diskredituoti Lietuvos partizanus. Kaip teigė LPKTS valdybos pirmininkė R. Duo-baitė-Bumbulienė: „LPKTS griežtai smerkia bandymus diskredituoti Lietuvos Laisvės kovas prieš sovietinę okupaciją ir sumenkinti žmonių paaukojusių gyvybes dėl Tėvynės Laisvės atminimą, o Lietuvos žmones kviečia nenustoti tikėti valstybės didvyriais, kovojuisiais už Laisvę ir Tėvynę Lietu-

Adolfo Ramanausko-Vanago ir jo žmonos Birutės suėmimo vietoje

Prie paminklo „Žuvusių už Lietuvos laisvę Motinai“ Kauno senosiose kapinėse

vė ir pagerbti jų atminimą. Juk vykės partizaninis karas atvedė į Kovo 11-ąją, į Nepriklausomybę“.

Prie paminklo „Žuvusių už Lietuvos laisvę kovotojų Motinai“ mintimis pasidalijo ir LPKTS tarybos pirminin-

kė Vincė Vaidevutė Margevičienė, LR Seimo narys Ž. Pavilionis, Kauno įgulos karininkų ramovės ryšių su visuomenė skyriaus darbuotojas mjr. Gediminas Reutas.

(keliamo į 8 psl.)

Lazdijų krašte uždegotos žvakutės laisvės kovotojams atminti

Prieš Vėlines gėlėmis ir mirusiuju pagerbimo žvakelių liepsna präzysta artimųjų kapai. Krikščioniška – uždegti žvakutę ant visų užmiršto kapo. Prasminga ir pilietiška – uždegti žvakutę ten, kur atgulė mūsų tautos didvyriai, kovoje, kentėjė ir kritė vardan Lietuvos.

Žvarbią ir lietingą spalio 30-ąją atminimo žvakučių akcija suvienijo tris kartas. Lazdijuose Adolfo Ramanausko-Vanago 4-osios šaulių kuopos šauliai, jaunieji šauliai, vadovaujami atsargos kapitono Kęstučio Pilecko, Lazdiju Motiejaus Gustaičio gimnazijos mokytoja Audronė Pileckienė, laisvės kovų dalyviai ir jų artimieji tradiciškai prisi Jungė prie pilietinės iniciatyvos „Uždekl žvakutę savo krašto partizanams“.

Po Lazdiju krašto atmintinas vietas keliavome Kučiūnų mokyklos geltonuoju autobusiuku. Lietuvos valstybės himnu, malda ir žvakelių šviesa pagerbėme mūsų krašto šviesuolių bei kovo-

toju už Lietuvos laisvę atminimą, su-tvarkėme apleistus kapus.

Lazdijuose pagarbos ir atminimo žvakutes įžiebėme prie naujai pastatytto paminklo Lietuvos partizanų vadui brigados generolui Adolfui Ramanauskui-Vanagui, prie paminklo Lazdiju ci-vilinėse kapinėse, kur iš užkasimo vie-tų perlaidoti mūsų apylinkėse žuvę Dainavos apygardos partizanai bei jamžintas politinių kalinių ir tremtinių atmi-nimas. Kartu aplankėme karių savanorių, Būdviečio krašto partizanų, kuni-gio Motiejaus Gustaičio kapus bei pa-gerbėme jų atminimą.

Rudaminos Šv. Trejybės bažnyčios šventoriuje žvakutes uždegėme vienam žymiausių 20 amžiaus pokario disiden-tų, kovojui už tikinčiųjų teises, kuni-gui Juozui Zdebskiui atminti, partiza-nų niekinimo 1944–1954 metais vietoj-e bei prie naujai kariams savanoriams atidengtų atminimo lentų.

Atminimo žvakutės sužibo ištrem-tiems ir į Lietuvą negrūsiems Lazdi-jų rajono gyventojams atminti Šeštokų geležinkelio stoties skvere, taip pat Sventežerio kapinėse palaidotų Lietuvos šaulių sajungos nario Juozo Slaviko bei Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio Antano Gritėno atminimui pagerbti.

Prisimindami laisvės kovotojų aukų

savo kraštui, aplankėme istorines vietas Naujosios Kirsnos bei Delnicos kai-muose. Tose vietose MGB vidaus kariuomenės vykdytų karinių čekistų operacijų metu žuvo Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Mindaugo tėvūnijos Žilvičio būrio partizanai ir juos rėmę sodybų šeimininkai.

(keliamo į 4 psl.)

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga turi dar vieną partnerį

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga plečia bendradarbiavimą su Kaune veikiančiomis sajungomis, asociacijomis ir draugijomis. Vašarą pasirašyta sutartis su Lietuvos šaulių sajunga. Nesenai bendradarbiavimo sutartis pasirašyta ir su Kauno apskrities Bajorų draugija.

Kauno apskrities bajorų draugija veikia nuo 1994 metų. Pirmuoju vadu išrinktas doc. Vytautas Sasnauskas. 1995 metų lapkričio 16 dieną pirmasis Bajorų seimelis priėmė įstatus ir Jonušo Kliučinsko iniciatyva organizaciją pavadino Kauno apskrities bajorų

draugija. Draugija puoselėja pagarbą ir meilę Lietuvos valstybei, tautai, istorijai, kalbai, kultūrai, šeimai, krikščioniškosioms vertybėms. Popularina Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, Kauno krašto bajorijos istorinį paveldą, tradicijas.

2001 metų gegužės 20 dieną J. E. Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius pašventino Kauno apskrities bajorų draugijos vėliavą. Kauno apskrities bajorų draugijai keiliais kadencijas vadovavo miesto ceremoniečių Kestutis Kazimieras Ignatavičius, Garbės bajoras Ričardas

Kliučinskas, Vytautas Sasnauskas, prof. Povilas Vitkevičius, Saulius Pralgauskas, dr. Artūras Rukas Daujotis, Algirdas Prekeris. Šiais metais Kauno apskrities bajorų draugijos vadu išrinktas Andrius Krivickas.

Draugija leidžia žurnalą „Lietuvos bajoras“, kurio vyriausiuoju redaktoriu nuo 2000 metų yra dr. Artūras Rukas Daujotis.

Dalia POŠKINĖ

Nuotraukoje:

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas ir Kauno apskrities bajorų draugijos vadas Andrius Krivickas

Nenuojos atsinaujinančių socialdemokratų idėjos

Seimo narys Juozas Olekas, tapęs atsikūrusios Seimo LSDP frakcijos pirmininku, „Lietuvos žinių“ laikraštyje paskelbė naujus idėjinius frakcijos įsipareigojimus, kažkodėl juos pavadinės komentaru. Kaip ir dera buvusių Krašto apsaugos ministriui, pirmiausia jis rašo apie kariuomenės reikalus. Jis „didžiuoja“, kad pirmą kartą Seimas biudžete krašto apsaugos finansavimui skirs 2 procentus nuo bendro BVP. Ir taip bus įvykdytas įsipareigojimas NATO. Esą tai buvo galima tik po Rusijos agresijos prieš Ukrainą. (Kol perkūnas netrenks, mužikas nepersižegnos.) Ir kad JAV pradėjo griežtai reikalauti, kad sajungininkai vykdytų savo įsipareigojimus aljansui.

Tačiau tai – tik viena medalio pusė. Kita – valstybės rūpestis savo piliečių gerove. Daug žmonių skursta. Per didelę pajamų nelygibę. Dėl to negalima ateityje skirti gynybai daugiau kaip 2 procentus nuo BVP, kaip tai kai kas Seime siūlo. Tą jau suspėjo deklaruoti ir naujas LSDP lyderis Gintautas Paluckas. Gal tai naujos (ir ne naujos) politikos pradžia? Juk žūtbūt reikia susigrąžinti prarastą socialdemokratų elektoratą. Toliau J. Olekas apgailestauja, kad Lietuvos išlaidos socialinei apsaugai yra vienos mažiausią ES. Esą tai netinkamas kontekstas didinti išlaidas krašto apsaugai. (Krokodilo ašaros. Kur jie buvo visas buvusių keturių Seimo kadencijas. Rūpinosi tik „savujių“ gerove.) Jei nėra visuomenės

valios priešintis agresijai, tai negelbės ir kariuomenės pasirengimas ginti šalį. Gal tai ir tiesa, bet socialdemokratai niekada nedegė noru ugdyti ir skatinti patriotizmą. Greičiau atvirkšciai: „Niekas mūsų pulti nesiruošia.“

Esą pagal apklausas, Lietuvos žmonės labiausiai nerimauna ne dėlišorės agresoriaus, o dėl blogos ekonominės ir socialinės būklės, dėl emigracijos, nedarbo, alkoholizmo, skurdo ir diskriminacijos. Taigi vien gynybos stiprinimas mūsų neįšgelbės. (Kas gi sako, kad visas lėšas reikia skirti tik gynybai? Tikslingai tirštinos spalvos. Ruošama dirva sėkminges pareiškimą socialdemokratų veiklai.) Esą apklausos rodo, kad mažėja gyventojų, nusiteikių gynybų šalį agresijos atveju. Todėl reikia investuoti į visuomenę, jos psichologiją ir emocinę savijautą, pastangas mažinti pajamų ir regionų atskirtį. Esą gynybos finansavimą pirmiausia reikia skirti išlaidų karių tarnybos sąlygų gerinimui, didinti jų atlygius, įsigytį geresnę ginkluotę. (Tyčia piešia apokalipsinę padėtį. Galbūt socialdemokratai ruošiasi naujų „gelbėtojų“ rolei?)

Rašinyje yra daug tiesos apie esamą padėtį ir būtinus veiksmus jai gerinti. Tik apeinamas klausimas, kas tokią padėtį sukūrė, jei ne tie patys socialdemokratai? Juk jie šalį valdė 16 metų. O Tėvynės Sajunga tik dvi kadencijas ir tai tarptautinių krizių laikotarpiais. Pirmoji per Rusijos ekonomikos krizę, antroji per pasaulinę ekonomikos ir finansų krizę. LSDP ir pats J. Olekas tuo

metu griovė visus šalies gynybos pajegumus. Panaikino šauktinių kariuomenę, teritorinės gynybos sistemą, dvigubai sumažino savanorių kariuomenę ir rezervą. Dabar visa tai atkurti kainuoja dvigubai brangiau. Visos J. Oleko skelbiamos idėjos nenuojos, bet ne kartą įvairių populistų nusirašinėjamos. Prisivirtė košė turėtų išsrēbtį patys virėjai.

Paskutinėmis spalio dienomis Gintautas Paluckas paskelbė atsinaujinančių socialdemokratų manifestą (taip vadinamas iškilmingas pareiškimas) – „Už teisingą, klestinctį ir jungiančią Lietuvą“. Jis pabrėžė, kad kairumas manifeste yra akivaizdus, ir visas socialdemokratų bédas suvertė ant devynių „maištininkų“. Jame rašoma, kad LSDP atsigrėžia į samdomus darbuotojus, kalbama apie dvigubą pilietybę, profesinės teises. Suteiks daugiau teisių savivaldai, bendruomenėms, privatioms iniciatyvoms. Įteisins civilinę partnerystę tos pačios lyties poroms. Žada atstovauti dirbančiųjų ir profesinėjų pusei. Tobulinti Darbo kodeksą. Supaprastinti streikų skelbimo procedūrą. Peržiūrėti socialinio draudimo sistemą. Įvesti progresinius mokesčius. Padidinti pelno mokesčių ir sumažinti darbo apmokestinimą. Visi pažadai ir ketinimai jau girdeti ir nenuoju. Dalis jų žmonėms gali atrodyti viliojančias, dalis atgrasiais, net nemoraliais. Visi jie socialdemokratų buvo skelbiami, bet nevykdomi.

MRU politologai skirtingai vertina

paskelbtą manifestą. Rima Urbonaitė jame nemato nieko naujo. Ir ankstesnėse LSDP programose buvo tokiai pat pažadų, bet jie nebuvo vykdomi. Ar bus vykdomi dabar, parodys ateitis. Nors puolimas prieš turtingesnius labai ryškus. Tuo tarpu prof. Andrius Bieskis mano, kad G. Paluckas siekia tikro atsinaujinimo ir įžvelgia aiškią naują kryptį, atsigrėžimą į paprastus dirbančiuosius ir pajamų nelygibės mažinimą. Jis sako, kad judėjimas į centrą socialdemokratams yra pražūtingas. Viktoras Denisenko mano, kad LSDP atsidūrė krizės centre. Gintautui Paluckui sunku sutramdyti senbuvius. Dar sunkiau reformuoti partiją, nes ne visi nariai reformai pritaria. Partijoje dar daug liko „maištininkų“ bendraminčių. Reikia daug ryžto ir jėgų pokyčių vykdymui, juo labiau kad LSDP praranda kairiųjų flagmano poziciją. Eiliniams nariams sunku su tuo susitaikyti. Situacija leidžia toje pozicijoje įsitvirtinti „valstiečiams“.

Kuo tas atsinaujinimas baigsis, pamatysime po metų ar dvejų. Lietuvai reikia vakarietiskos socialdemokratų partijos. Ne tos, kurios viešai neskembiamas devizas buvo: „Atimti ir pasidalinti tarp savų“, bet tokios, apie kurią rašoma G. Palucko manifeste, išskyrus tos pačios lyties šeimas ir kitus kairos užkrypimus.

Dr. Povilas JAKUČIONIS
(Parengta pagal laikraščio
„Lietuvos žinios“ publikacijas)

Dvigubos pilietybės batalijos

lyvauti referendumė ir pažymėti „Nesunktui“ dėl dvigubos pilietybės. Ji skatinė emigraciją, nes atskirs piliečio teisę nuo pareigos. Emigrantas piliečio teise pasinaudos pagal savo norus ir pareigą vykdys pagal juos. Mokesčius mokesčiai geriausiajam formulę. Ir būtų nežmoniška reikalauti, kad elgtysi kitaip; juk jis – samoningas asmuo. Net beždžionė suvokia, kaip nusimušti palubėje pakabintą bananą, jeigu kambarje yra lazda.

Su šypsena stebiu raginimus Konstituciniams Teismui pakeisti sprendimą dėl referendumo pasikeitus aplinkybėms. Atseit Lietuva yra ES ir NATO narė, todėl privalu pasitikėti bendranarėmis ir reemigrantams, įgijusiems šių valstybių pilietybę ar apskritai jų piliečiams pageidaujant, suteikiti ir Lietuvos pilietybę. Šiuo metu ES dar yra 28 valstybės, be jų trys NATO narės: Turki-

ja, Kanada ir JAV. Nesunku numanyti, kad kai kurie asmenys įgytų teisę turėti 31 valstybės pilietybę. Paminėtos narystės nėra dogma, o esamu momentu patogi bendravimo forma, grindžiama bendra rinka. Jeigu Jungtinė Karalystė apsispręs pasitraukti iš ES, kaip bus su joje esančiais Lietuvos piliečiais?! Dėl politinių turbacijų polinki nuo JAV į Rusiją demonstruoja Turki. Pietryčių Azijoje Filipinai atrodė tvirtą ryšį su JAV keičia į sambūrį su Kinija ir Rusija. Kas žino, kaip gali būti su ES. Todėl su dviguba pilietybė galėtų priartėta prie Pandoros skrynos atidarymo. Reikia suprasti, kad viskas kinta. Istorija nestovi vietoje. Iš jos momės. Vyresnieji prisimena privalomą išmokti okupantės himną, kuriame buvo šlovinamas vienos nacijos didžiausios šalies vėliava.

Visus, kurių mintis čia nagrinėjau, laikau Lietuvos patriotais, lyg su ereilio galingais sparnais skraidančiais ieškotų Lietuvai geriausią sprendimą. Bet turėjau tikslą parodyti, kad kai kurie perteklinės. Todėl leiskite užbaigti graikų posakiu *aquila non capitat muscas* (erelis musių negaudo).

mas, prieštaraujantis istorijai.

O jeigu kam nepatinka mūsų Konstitucija ar Konstitucinio Teismo procedūra, gali pasinaudoti teise visa tai pakeisti.

Visada derėtų įsigilinti į graikų Antikos mastytojų apibendrintas mintis: *dura lex, sed lex* (žiaurus išstatymas, bet vis dėlto išstatymas) ir *justitia est fundamentum regnum* (teisingumas yra valstybių pagrindas). Juk negali kiekvieną Seimo sudėtis priimti savo konstituciją.

Visus, kurių mintis čia nagrinėjau, laikau Lietuvos patriotais, lyg su ereilio galingais sparnais skraidančiais ieškotų Lietuvai geriausią sprendimą. Bet turėjau tikslą parodyti, kad kai kurie perteklinės. Todėl leiskite užbaigti graikų posakiu *aquila non capitat muscas* (erelis musių negaudo).

Dr. Povilas VARANAUSKAS,
Kovo 11-osios Akto signataras

Ivykiai, komentarai

Nuolankusis putinistinio Kremliaus tarnas

Net nesibaigiančios liūtys užsimiršo po Rūtos Vanagaitės politinės teroro atakos prieš mūsų tautos istorijos didvyrius. Nors toji ataka turėjo konkretų taikinį – Lietuvos partizanų vadą Adolfą Ramanauską–Vanagą, akiavizdu, kad tikslas buvo ne viena asmenybė, bet visas partizaninis judėjimas. Savaime suprantama, jog šiame purviniame reikale R. Vanagaitė dalyvauja ne viena – šalia jos išvydome užkietėjusi nacių medžiotoją Efraimą Zurofą (jis, kaip ir Algirdas Paleckis, aktyviai dalyvavo (ogal ir dalyvauja?) Rusijoje sukurtoje organizacijoje „Pasaulis be nacizmo“), o netrukus pasirodė ir tarptautinio masto figūros. „Nepersekioti“ R. Vanagaitės ir nedrausti jos knygų mus paragino garsus intelektualas ir buvęssoviečių disidentas Tomas Venclova, R. Vanagaitė ginti stojo Europos žydų kongresas (EŽK) su Moše Kantoru priešakyje. Na, apie intelektualą T. Venclovą esame daug girdėjė, tad nesikartosime. O kas tas EŽK vadovas M. Kantoras? Apie ši veikėją Seimo narys Laurynas Kasčiūnas pateikė įdomų Izraeliye leidžiamuo laikraščio „Haaretz“ straipsnį.

Taigisavo paskyroje „Facebook“ L. Kasčiūnas rašo: „Pažvelkime į Lietuvą apkaltinusio Kremliai artimo oligarcho Moše Kantoro biografiją ir veiklą žinomo Izraelio leidinio „Haaretz“ akimis. „Kaip Putino žmogus prasimūsė į Europos žydų bendruomenės viršūnę“ – taip pavadintas straipsnis, atskleidžiantis daug įdomių M. Kantoro biografijos detalių (tiesa, pats M. Kantoras atsisakė duoti interviu „Haaretz“).

M. Kantoras – Rusijoje gimęs žydų kilmės verslininkas, kapitalą susikrovės iš trąšų verslo (jo turtas vertinamas beveik 3 milijardais dolerių). V. Putini atejus į valdžią, jis, kaip ir didelė dalis kitų Rusijos oligarchų, pasirinko „taikos“ su diktatoriumi kelią (skirtinėtai nei, tarkime, „Jukos“ vadovai, kurie buvo priversti palikti Rusiją arba atsidūrė už grotų). Kitaip nei daugelis kitų Rusijos oligarchų, M. Kantoras nėra linkęs investuoti į prabangias jachtas ar futbolo klubus, tačiau jis, be verslo, aktyviai dalyvauja ir visuomeninėje veikloje. Europos žydų kongreso (EŽK) preidentu pirmąkart jis buvo išrinktas 2007 metais.

Tiesa, „Haaretz“ teigimu, savo žydiškas šaknis M. Kantoras prisiminė jau būdamas brandaus amžiaus ir tik tada ēmė vadintis Moše (tikras verslininko vardas – Viačeslavas).

Nors EŽK teigia kovojantis su antisemitizmu Europoje, jo veikloje esama nenuoseklumo. Pavyzdžiu, M. Kantoras palaiko Rusijos valdžios politiką, nors šios šalies finansuojamuo se kanaluose, tokiuose kaip „Russia Today“, nevengiama transliuoti antisemitizmu bei Holokausto neigimu pagarsėjusių asmenų pasisakymų bei antisemitinių sąmokslo teorijų. Tačiau M. Kantoras niekada nėra kritikavęs antiizraelietišką propagandą skleidžiančių Rusijos finansuojamų žiniasklaidos priemonių.

Veidmainiškas yra EŽK atstovų susitikime su V. Putini pastarojo siūly-

mas kadaisi Rusiją palikusiems žydams grįžti į šią šalį. „Haaretz“ straipsnyje patiekama statistika, kad iš Rusijos emigruoja kur kas daugiau žydų nei iš Vakarų Europos, tad dėl Vakaruose augančio antisemitizmo ir islamiškojo terorizmo grėsmės kvietimas žydams apsigyventi Rusijoje yra nenuoseklus, nes šioje šalyje antisemitizmo problema dar didesnė.

Ypač svarbu pabrėžti tai, kad EŽK turi sudėtingus santykius su kitomis įtakomis žydų organizacijomis, tokiomis kaip Pasaulio žydų kongresas, kuriu vadovauja didžiausios ir įtakin-giausios žydų bendruomenės JAV atstovas. Prieš kelis metus Pasaulio žydų kongresas kartu su Lenkijos vyriausybės minėjo 70-ąsias Aušvico išlaisvinimo metines. Šiame renginyje, nepaisant gausaus Holokaustą išgyvenusių dalyvių skaičiaus, dėl politinių priežasčių nedalyvavo Rusijos vyriausybės atstovai, o kartu atsisakė dalyvauti ir V. Kantoro organizacija. Daugeliski M. Kantoro elgesįvertina kaip pataikavimą Kremlui.

Priekaištū M. Kantorui turi ir Belgijos, ir Juodkalnijos žydų bendruomenių atstovai. Pastarosios vadovas teigia, kad nedidelė Juodkalnijos žydų bendruomenė nepriklauso EŽK, nes M. Kantoras reikalauja, kad prisijungiant prie EŽK būtų nutrauktas bendradarbiavimas su kitomis tarptautinėmis žydų bendruomenėmis, su kuriomis EŽK prezidento santykiai yra priešiški.

Straipsnyje teigiamas, kad tapti įtakingu pasaulio žydų bendruomenės veikėju M. Kantorui padėjo jo turimi resursai ir finansinė parama organizacijoms. Pavyzdžiu, 2008 metais oligarchas įkūrė Europos tolerancijos ir susitaikymo tarybą, kuriai priklauso ne mažai įtakingu politiku, buvusių įvairių šalių vadovų (buves Švedijos premjeras Goranas Perssonas, buvęs Ispanijos ministras pirmininkas Jose Maria Aznaras ir pan.). Iki 2013 metų organizacijai vadovavo Aleksandras Kavnievskis, o nuo tada – Tonis Blairas. Nors pats M. Kantoras tai neigia, tačiau įtakin-gu politiką įdarbinimą savo organizacijose jis iš tikrujų išnaudoja savo verslo interesų lobizmui kitose šalyse.“

Kaip matome iš L. Kasčiūno pateikto „Haaretz“ straipsnio, Kremliaus įsiskoko net tarp pačių žydų ir skaldo šiaip jau vieną iš vieningiausių tautų. Pagarba mūsų šalies piliečiams žydams, kad jie ne pasidavė provokacijai ir išliko padorūs: Lietuvos žydų bendruomenė (LŽB) atsiribojo nuo viešai mestų kaltinimų partizanų vadui A. Ramanauskui–Vanagui, taigi jie nestovi vienoje gretoje su Kremliaus tarnu M. Kantoru.

Kantoras... Kantoras...? Ar jums nieko nesako šis vardas? Jei ne, prisiminkime, ką Andrius Kubilius, Seimo TSLKD frakcijos narys, pernai gruodį kalbėjo apie Kantorą ir... R. Karbauskį. Pagyrės naujai suformuotą vyriausybę, A. Kubilius prabilo apie pasitikėjimo tarp valdžios ir visuomenės problemą. Pasak jo, „tokiam pasitikėjimui labiausiai sukliudyti gali ne jaunatviška Vyriausybės sudėtis ar neišvengiamos klaidos jos veikloje, bet naujų valdžią iš praeities atsivejantys neatsakyti

klausimai, ir pirmiausia – apie šios valdžios pagrindinio architekto R. Karbauskio stambaus ir sėkmindo verslo pradžią bei sąsajas su Rusija“. Toliau A. Kubilius perėjo prie detalių: „Verta atkreipti dėmesį į tai, kad 1993 metais R. Karbauskui buvo tik 24 metai, ir jis tuo metu sugebėjo iš „Acron“ gauti teisę į milijonines pajamas nešantį biznį, kurio iki šiol neprarado. R. Karbauskis šiandien jau neigia žodžius, kuriuos jis pats skelbė 1996 ir 2000 metais savo kandidato į Seimo narius biografijoje, kad „Agrokoncernas“ yra „Acron“ įmonės atstovas Lietuvoje, bei teigia, kad „Acron“ trąšas į Lietuvą įveža ir kitos kompanijos. Tačiau lieka neaišku, ar tokia pati situacija buvo ir 1993–2000 metais, kai R. Karbauskis oficialiai skelbėsi, kad yra „Acron“ atstovas Lietuvoje. 24 metų vaikinui laimėti loterijos bilietą su tokio biznio perspektyva tikrai reikia arba stebuklingos pagoniškų dievų globos, arba žemiškos globos struktūrose, artimose Kremlui.

R. Karbauskis į visus klausimus apie rusiškų trąšų prekybos sėkmindo verslo pradžią atsako labai glaustai, teigdamas, kad 1993 metais, kai jo tais pačiais metais įsteigta UAB „Agrokoncernas“ pradėjo prekiauti „Acron“ trąšomis Lenkijoje, pats „Acron“ dar buvo Rusijos valstybinė įmonė, „kad ji nebuvu privatizuota, buvo parduodama tiems, kas pirkо (trąšas)“. Šiame itin lakanikiškame R. Karbauskio paaiškinime apie savo verslo „sėkmęs“ pradžią susiduriame su dideliu vidiniu prieštaramiu, nes internete skelbiamoje informacijoje apie žinomo Rusijos oligarcho Viačeslavu Mošės Kantoro verslo pradžią yra sakoma, kad 1993 metais jis jau buvo tapęs „Acron“ savininku ir tarptautinę prekybą vykdė per ofšorus: „Tuo metu (apie 1990 metus) Kantoras per būsimajį Valstybės sekretorių Genadijų Burbulį susipažino su Novgorodo gubernatoriumi Michailu Prusaku, su kuriuo jis tapo geru draugu. Su jo pagalba Kantoro bendrovė ēmė tirti galimybes įsigytį „Azoto“ trąšų gamykla (Novgorode). Prusakas buvo suinteresuotas „sėkminga“ šios įmonės privatizacija. 1993 metais Kantoras nusipirkо įmonę ir pervadino ją į „Acron“. Jam pavyko tai padaryti gana lengvai: pirmia, Kantoras iš įmonės gavo didelį trąšų kiekį pardavimui, o už gautas lėšas jis nusipirkо įmonės kontrolinį akcijų paketą. Netrukus Kantoras, naunodamas tą pačią schemą, Smolenske tokia pat žema kaina nusipirkо trąšų

įmonę „Dorogobuš“. Kantorui perėmus įmones, mineralinių trąšų eksportas buvo pradėtas vykdyti per ofšorines kompanijas, registruotas Panamoje ir Gibraltare. Tai leido jam dalį uždirbtų lėšų pervaesti į privačias sąskaitas“. (Šaltinis: „Stringer“ 2003-09-12).

Verta pažymėti, kad „Acron“ gamina amonio salietrą ir karbamidą, kurių gamyboje 90 procentų pirminės žaliasvos yra dujos, o Rusijoje dujos (natūralios ar perdibtos) yra strateginė prekė, naudojama Rusijos geopolitiniam tikslams pasiekti. Todėl dujų reikalus nuo seno tiesiogiai valdo Kremliaus. Ne veltui „Acron“ koncernui nuo pat 1993 metų vadovauja V. M. Kantoras – garsus Rusijos oligarchas, žmogus artimas V. Putinui, pastarajam padėjęs susidoroti su Michailu Chodorkovskiu, o V. M. Kantoro biznio pagrindinę tarptautinės prekybos įmonę Šveicarijoje šios šalies saugumo tarnybos 2007 metais yra pripažinusios SVR (Služba vnešnej razvedki) priedangos organizacija. Be to, verta atsiminti, kad R. Karbauskis trąšas importavo ir iš kitų Rusijos įmonių bei užėmė didžiąją Lietuvos rinkos dalį. Štai 2009 metų lapkričio 26 dieną „Verslo žinių“ publikacijoje „Ramūnas Karbauskis eina apsipirkti“ R. Karbauskis giriiasi, kad „uzimta daugiau nei pusę prekybos trąšomis rinkos“, o teismo metu, kai buvo nagrinėjamas R. Karbauskio ieškinys dėl tariamo šmeižto, Statistikos departamento pateikė pažymą, kad R. Karbauskio įmonė 2011 metais importavo 57,86 procento, 2012 metais – 36,19 procento, o 2013 metais – 38,19 procento visų iš Rusijos importuotų trąšų.“

Tai, ką tik perskaitėte, nėra jokia naujiena – dar 2014 metais A. Kubilius kalbėjo apie R. Karbauskio sąsajas su Kremliaus oligarchais, tiesa, tuomet (kovo pabaigoje) R. Karbauskis kreipėsi į teismą dėl tų pačių metų vasarį A. Kubiliaus seminare apie minkštasių Rusijos galias išsakyti minčių, kad „R. Karbauskis ir jo valdomas „Agrokoncernas“ patiria Rusijos įtaką, veikia priešiškai Lietuvos valstybės interesams“. Teismas A. Kubilių išteisino. Sakykite, ką norite, bet, pasirodo, loterijoje laimėti yra paprasčiau, nei, pavyzdžiu, paneigtis sąsajas su Kremliumi. Ak, tiesa – o gal kas nors girdėjote valstiečių žaliųjų lyderio pasisakymus dėl R. Vanagaitės išpuolių prieš mūsų istorijos didvyrius? Įdomus klausimas, tiesa?

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2018 metams

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinius informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.
Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:
1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34,
6 mėn. – 14,69, 12 mėn. – 29,38 Eur.

Karininkas, partizanas Pranas Gudynas

Pranas Gudynas gimė 1920 metų kovo 6 dieną Alytaus apskrityje, Miroslavo valsčiuje, Vankiškių kaime, ūkininkų Igno ir Pranciškos (Vilpišauskaitės) Gudynų šeimoje. Šeimoje augo dar brolis Kazimieras ir sesuo Albina. 1937 metų sausio 16 dieną mirė Prano mama.

Pranas Gudynas 1938 metais baigė Alytaus gimnaziją ir išstojo į Klaipėdos pedagoginį institutą, po metų į Karo mokyklą aspirantu. 1940 metų spalio 1 dieną Karo mokyklą baigė (XV aspirantų laida), dėl politinių motyvų karininko laipsnis nesuteiktas, bet (jsakymas DVRA Pėstininkų karo mokyklai Nr. 18) paleistas į kavalerijos karininkų atsargą.

1941 metų birželio 22 dieną prasidėjus Vokietijos–Sovietų sąjungos karui, Lietuvoje birželio 23–28 dienomis vyko visuotinis sukilimas. Alytaus apskritys Miroslavo valsčiaus TDA (Tautinio darbo apsaugos) kuopos vadu tapo Pranas Gudynas. Jam buvo išduotas Alytaus apskritys komendantu pažymėjimas, suteikiantis teisę laikyti ginklą. Pranas Gudynas vadovavo Miroslavo valsčiaus šauliams-partizanams iki rugpjūčio 5 dienos, iki išvykimo tarnybos reikalais į Kėdainių apskritį. Nuo 1941 metų rugpjūčio 29 dienos tarnavo 1-ame pagalbinės policijos batalione 2-ojo būrio vadu.

Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, Pranas Gudynas tapo Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės Kęstučio grupės partizanu. Vadovavo partizanų būriui. 1944 metų lapkritį buvo sužeistas prie Nemunaičio, pasikeitęs pavardę (Pranas Rainys) gydėsi Alytaus ligoninėje. Mirė nuo žaizdų 1944 metų gruodžio 3 dieną, palaidotas Alytaus kapinėse. Vėliau perlaidotas Miroslavo miestelio kapinėse.

Lietuvos vietinės rinktinės karys Alfonsas Malaškevičius (1924–2015) 2014 metų gruodžio 12 dieną papasakojo: „1944 metų vasario 16 dieną per radiją išgirdome kaip generolas Povilas Plechavičius kreipėsi į jaunimą, kad stotų į Lietuvos kariuomenę. Karo metais Alytaus šaulių namuose buvo įsikūrusi vokiečių karo komendantūra.

Gintaras LUČINSKAS

Lietuvių komendantūra buvo Vilniaus gatvėje, pastate, kur po karo buvo karinis komisariatas. Ten užsiregistravome. Kovo pradžioje pakvietė į medicinos komisiją – patikrinti sveikatą. Mane pripažino sveiku. Teko tarnauti Vietinės rinktinės Alytaus komendantūros kuopoje, kurioje buvo apie 100 karių. Vokiečiai leido formuoti dalinius iš 10 tūkstančių karių, o užsiregistravo apie 20 tūkstančių savanorių. Alytuje priėmė tiek, kiek buvo aprangų išskirta. Kitus paliko rezerve. Savanorius aprenė kariškomis uniformomis, išdavė prancūziškus ginklus. Kariai nešiojo standartines Vermachto uniformas su vokiškais antpečiais ir apykakkles antisuvais. Ant švarko kairiosios rankovės buvo prisiūtas ištisinė išdėstyti trijų spalvų (geltonos, žalias, raudonas), gotokinės formos skydelis, kurio viršuje juodos spalvos fone buvo išsiuvinėtas baltas užrašas „LIETUVA“. Alytuje karininkai vilkėjo Lietuvos kariuomenės uniformas, irgi su trikampiu skydeliu virš alkūnės, kaip karių. Vietinės rinktinės Alytaus komendantūros kuopai vadovavo kapitonas Domininkas Jėčys, o mano būrio vadas buvo leitenantas Pranas Gudynas. Kuopos karinius apgyvendino Ulonų gatvėje, mediniuose namuose, kurie pastatyti 1940 metais Raudonosios armijos igulos Alytuje kariškiams apgyvendinti. Ulonų gatvėje mūrines kareivines vokiečiai naudojo savo reikmėms. Priesaiką dėvėme kovo mėnesį. Ėjome į sargybą, patruliavome mieste, saugojome komendantūros patalpas, vykdavo taktikos pratybos. Prieš 1944 metų gegužęs 15 dieną, iš vakaro, kapitonas Domininkas Jėčys išpėjo, kad vyksta konfrontacija su vokiečiais, ir liepė išskirstyti. Uniformuoti, su ginklais, ējome pro šaudyklą, panemune iki Sudvalių kaimo kelto. Ten išskirstėme: vieni persikėlė į kitą Nemuno pusę, o keleise patraukėme Miroslavo link. Tėviškėje uniformą ir ginklą paslėpiau. Po kelių dienų grįžau į Alytaus gimnaziją ir mokiausi iki birželio 15 dienos. Ant stulpų matydavau iškabintus skelbimus, kad Vietinės rinktinės kariams privaloma grąžinti ginklus.

Praną Gudyną pažinojau asmeniškai. Jis buvo baigęs Alytaus gimnaziją. Tėvai stambūs ūkininkai, turėjo apie 30 hektarų žemės. Pranas Gudynas baigė paskutinę aspirantų laidą, turėjo jam suteikti jaunesniojo leitenanto laipsnį, bet aspirantai nesutiko duoti sovietinės priesaikos, todėl visus paleido į atsargą. 1941 metais karo pradžioje Pranas Gudynas vadovavo Miroslavo valsčiaus šauliams ir sukilėliams. 1944 metų rudenį jis išėjo partizanauti į mišką. Nebuvo vedės. Grįžęs iš lagerio sužinojau, kad jis buvo sužeistas mūšyje, vėliau mirė nuo gautų sužeidimų. Buvo palaidotas Alytuje, vėliau perlaidotas Miroslavo senosiose kapinėse. 1958 metais, kai grįžau į Tremties, jau buvo perlaidotas ir pastatytas paminklas.“

Gintaras LUČINSKAS

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Praną KANAPECKĄ, ilgametį TS-LKD PKTF Ukmergės skyriaus tarybos, LPKTS Ukmergės skyriaus steigimo iniciatyvinės grupės narį, buvusį jos pirmininko pavaduotoją, vėliau ir pirmininką, Sausio 13-osios brolijos narių, nuo jaunystės dalyvavusį antisovietinio pogrindžio veikloje, buvusį politinį kalinių, už Lietuvos laisvę kalėjusį Karagandos ypatingo režimo lageriuose, apdovanotą LPKTS 1-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, TS-LKD „Lietuvos ąžuolai“ aukso ženkleliu.

Te neblėsta jūsų optimizmas ir energija, telydi artimųjų šiluma ir bendrystė su likimo broliais ir sesėmis. Dievo palaimos ir dvasios ramybės.

**TS-LKD Ukmergės skyrius,
Politinių kalinių ir tremtinių frakcija**

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname 1946 m. tremtinę Onutę GUDMONAITE.

Linkime sveikatos, dvasios stiprybės, Dievo palaimos ir gražių gyvenimo metų.

Sesuo Audronė su šeima

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Varėnos filialo narius: Juozą CIŪNI – 90-ojo, Stasę VERSECKIENĘ – 75-ojo.

Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

Garbingo 60-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Zitą RUBINIENĘ, gimusią tremtyje Krasnajarsko kr. Užuro r.

Linkime kuo geriausios sveikatos, stiprybės ir prasmingų darbų.

LPKTS Kauno filialas

Padėka

Dėkojame knygos „Tremties vaikai“ ketvirtuo tomo leidybai paaukojuisi Eleonorai Naudžiūnienei – 20 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Lazdijų krašte uždegtos žvakutės laisvės kovotojams atminti

(atkelta iš 1 psl.)

Kalniškės miške didžiausio Lietuvos istorijoje partizanų mūšio su reguliaraja Sovietų sąjungos NKVD kariuomene metu žuvo 44 kovotojai. Mūšio vietoje žuvusiemis laisvės kovotojams pastatytas atminimo paminklas, daug kryžių. Siekdami pagerbti žuvusijų atminimą ir neužmiršti jų žygdarbių, atminimo ugnelės ižiebėme prie žuvusiesiems pastatyti kryžių ir atminimo paminklo.

Džiugu, kad šios akcijos metu apie patriotiškumą, meilę savo šalai kalbėjo vyresnioji karta – vaikų seneliai. Jautriais prisiminimais Kalniškės mūšio vietoje dalijosi žuvusio partizano Juozo Vaišnio-Samsono duktė ir trijų partizanų: Vytauto Vaišnio-Ramono, Jono Kaknevicius-Lapo, Albino Kaknevicius-Kalpoko, dukterėčia, laisvės kovų dainų ansamblio „Žilvitis“ vadovė Aldona Kupčins-

kienė. Lazdijų Adolfo Ramanauskos-Vanago 4-osios šaulių kuopos šaulys Albinas Kamarūnas akcijoje dalyvavo su vaikaičiu – jaunuoju šauliu Simonu Kūloku. Šaulys A. Kamarūnas visus kvietė kartu pasimelsti, dalijosi skaitytais tremtinių atsiminiuimais, jaunajai kartai pasakojo apie laisvės kovas mūsų krašte, prisimine ir dainas, kurios buvo sukurtos Žilvičio būrio bei Kalniškės mūšio partizanams. Šias dainas laisvės kovų dainų ansamblis „Žilvitis“ dainavo visos kelionės metu.

Pilielinė iniciatyva „Uždekl žvakutę savo krašto partizanams“ – pagarbos Lietuvos partizanams ir Lietuvos kariuomenei pavyzdys – padeda gilinti netik istorines žinias, bet ir laisvę iškelia kaip svarbiausią būties vertybę.

**Irena RADVILAVIČIENĖ,
Laisvės kovų muziejaus
vyr. muziejininkė**

Pamiršti tremties seserys negali...

*Pabaiga.
Pradžia Nr. 41 (1255)*

Marytės Rimašauskaitės-Kaduškevičienės pasakojimas

Kaip teigiamas dokumentuose, į Asino geležinkelio stotį buvo atvežta tremtiniai iš Lietuvos dar 1941 metais, jtaip pat 1947–1948, 1951, 1953 metais. Dalis palikta Asine, kiti išvežti į miškų kirtimo punktus ir Tomsko srities šiaurę. Tremtiniai dirbo Asino medienos perkrovimo bare ir medžio apdirbimo kombinate, pabėgių įmonėje, lentpjūvėje, plyninėje, statybose. Vėliau nemažai lietuvių atsikėlė iš aplinkinių miškų kirtimo punktų dirbtų į miestą. 1955–1958 metais dauguma jų grįžo į Lietuvą. Išliko iki šiol Voskresenkos kapinės, kuriose buvo laidojami ir lietuvių. 1989–1990 metais kai kurių palaikai parvezti į Lietuvą.

Sunki vaikystė Sibire

Atsidūrusi tremtyje pajutau visus Sibiro sunkumus, alkį, nuoskaudas, man tebuvo dešimt metų. Lietuvoje buvau pradėjusi lankytį Užupių pradžios mokyklas ketvirtą klasę, tačiau tėvelių sprendimu ir dėl susiklosčiusių aplinkybių rusišką mokyklą Sibire telankiau pusę metų. Mama, kad užsidirbtų ir nebadaučiau, siuvo rankine siuvimo mašina drabužius vietinėms rusėms. Gerai menu, kaip ant stalą ji išsiestydavo medžiagas, pasodindavo ant jų mažaji Antanėlį, o tas bandė sunkią mašinos rankeną.

Žinau, kaip ta siuvamoji atsirado Sibire. Lietuvoje mama turėjo gerą „Singer“ kojinę mašiną, tačiau jি buvo pakankamai grioždiška, transportuoti būtų buvę sunku. Tremiant atėjo pas mus mamos sesuo Ona Pliaugaitė-Zamblauskienė, ir juodvi sutarė mašinomis susikeisti.

Tremtyje tėveliai ir nutaré, kad sesės Irena ir Alė lankys mokyklą, o aš talkinsiu mamai namuose. Padėjau auginti broliuką Antanėlį, turėjau iš už kilometro esančios Julio upės prinešti vandens, nes kaime šulinį nebuvo, prienešti malkų, atvežtų tėvelio iš miško, jas sukapotį ir be perstojo kūrenti krosnį. Žiemomis, kai upė užsaldavo, suaugusieji prakirsavo ten eketes vandeniu pasisemti. Tėvelis man, dar vaikui, padare specialius naščius, kad galėčiau du kibirus vandens iš upės partempti... Tokia buvo sunki vaikystė. Negana to, vėliau pasiuntė tarnauti pas felcerę, jos tris vaikus prižiūrėti, po to kitą mergaitę daboti. Tik gal po trijų metų, kai pagavo broliukas Antanėlis, pagaliau ir aš išėjau į mokyklą. Bet labai trumpam...

Negalėjau lankytī mokyklos

Kai pradėjau lankytī Zacharkovo pradžios mokyklą, mokslas ten sekési, viskas patiko. Tačiau gal po pusmečio, dar žiemos metu, persalusi sunkiai susirgau angina. Labai karščiavau, gydytojų pagalbos nebuvo. Nutarėme gydytis pačios: atnešė iš prieangio įšalusį puodą, glaudėmė prie kūno, kad temperatūra nukristų. Deja, po tokį procedūrų susirgau reumatu. Negalėjau vaikščioti, labai skaudėjo kojas, degino padus ir kojų čiurnas. Prisiprašėme

aplankytī kaimo felcerę Serafimą Ivanovnā, tačiau be aspirino nuo skausmo jokių vaistų neturėjo. Tad skausmas nepranyko, kelis mėnesius kankinai. Pas mus atėjo mokytojas Aleksiejus Aleksandrovičus sužinoti priežasties, dėl ko nelankau mokyklos. Sakė, mergaitė gabia, labai kukli, paklusni, nusiminė, kad negaliu lankyti pamoką, linkejo greičiau pasveikti.

Man buvo labai skaudu, mokytis labai norėjau. Po kurio laiko slapta nuo mamos bėgdavau iš namų ir eidavau į savo klasę, tačiau manęs jau mokinį sarašuose nebuvo... Užtat namuose atsirado kitų darbų ir pareigų. Brolis dirbo prie miško ruošos, tėvelių perkėlė arčiau namų. Juozas miškuose buvo nuolat alkanas, nuo tirpstančio sniego ir prakaito vatinukai permirkdavo, juos naktimis džiovindavo, kad iš pat rytų vėl galėtų sausais drabužiais apsirengti. Skundési, kad pavargdavo miškuose, net valgyt iš gaunamų produktų pasigaminti negalėdavo. Tad kartą mama nutaré mane išsiusti į taigą.

Kai brolis parvažiavo sekmadieniui, įsodino mane prie jo į roges ir išsiuntė į nežinią. Ten buvo ne tik labai šalta, gal pussimtis laipsnių šalčio, bet ir nyku. Kartą atėjo pas mus tokia Misnikienė iš mūsų kaimo, tad su ja ryžausi per šaltą taiga grįžti pėšiomis namo. Tie tridešimt kilometrų labai išvargino, tačiau džiaugiausi sugrįžusi į šeimą.

Vasaromis labai kankino mašalai. Mama iš tinklelio siuvo ant veidų antveidžius, o lovas aptemdavo iš kartūno pasiūtomis palomis, atrodė, lyg miegotume vaikiškuose baldakimuoze. Ypač kentėjo Antanėlis, jam nuo mašalu įkandimo atsiverdavo žaizdelės. Vasaromis eidavome uogauti, tačiau taigoje šis užsiémimas būdavo labai pavojingas.

Kai paklydo tremtinė Senkuvenė, taijos dukrelė Irena ir mes laukėme sugrįžtant tris paras. Kai išeidavo mama uogauti, labai bijojau, kad ir ji taigoje nepaklystų.

Išgyvenome iš sunkaus mamos darbo: vietiniai už siuvimą duodavo duonus, bulvių, pieno, net sviesto. Jau Zacharkove turėjome išsidirbę ežias, auginome daržoves. Sunku buvo karvutei žiemai pasiruošti šieno, nes žolė augo tik miškuose kupstais. Tad buvo daug darbo, viską reikėdavo sutepti ant nugarų.

Tėvelis vasaromis krito miškų Zavaragine, buvusiam gal už dešimties kilometrų nuo mūsų kaimo. Ten žmonės gyveno trijuose naujajai pastatytuose barakuose, buvo daug lietuvių, taip pat ukrainiečių, baltarusių, gruzinų. Ten pradėjau tėveliu, gamindama maistą.

Kelionė į gimtinę

Kai galėjau į Lietuvą grįžti su sese Elena, labai gailėjau mamos ir nenorėjau skirtis. Tačiau po metų, turėdama jau penkiolika, susidėjau daiktus į kuprinę bei lagaminą ir su Mačionių šeima iš Marcinkonių (vyko tėvai su vaikais), atvažiavom į Varėnā. Reikėjo pasiekti Alytų, tai paklausiau sustiktų žmonių, kaip man iki ten nukeiliauti. Juk visuomeninio transporto

Rimašauskų šeima prieš tremtį, 1950 metai

Rastų plukdymas Julio upė

Šiuo laivu prasidėjo Alės kelionė į Lietuvą...

tada nebuvo. Jie pataré vykti sunkvežimiui, kuris iš Varėnos stoties į Alytų veža akmens anglį. Sustabdžiau vieną mašiną, įsiropščiau į kėbulą ant anglų. Po kurio laiko turėjau ir bendrakeleivę, iš anksčiau pažiustumą Stasę Kuliešiūtę. Taip pasiekiau téviškę, kur gyveno sesuo Elena su močiute. Kitais metais sulaukėme tėvelių ir brolių. Buvo 1957 metai.

Kaime išgyvenau iki 1959-ųjų. Būdama aštuoniolikos, išvažiavau gyventi į Alytų, pavyko išidarbinti siuvėja siuvimo fabrike „Dainava“. Brolis Juozas tame pačiame fabrike dirbo mechaniku. „Dainavoje“ dirbau iki pat pensijos. Su vyru Vytautu Kaduškevičiumi,

kilusiu iš Dzūkijos, Kalaiškių kaimo Lazdijų rajono, užauginome du sūnus: Gintarą, gimusį 1965 metais, ir Darių (1976–1993), kurį dar jaunystėje pasiglemžė klastinga liga. Gintaras su šeima gyvena Pivašiūnuose, užaugino vokus Pauliną ir Simoną.

Antanas, sugrįžęs į Lietuvą, mokësi, baigę Alytaus politechikumą, įsigijo šaldymo kompresorių meistro specialybę. Dirbo Alytaus Šilumos tinkluose.

1960 metais, tremties sunkumų iškankinta, mirė mama ir buvo palaidota Užupių kapinaitėse, po kurio laiko ten amžinam poilsiuui atgulė ir tėvelis.

Spaudai paruošė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Pro memoria

Atsisveikinome su Birute Verkelyte-Fedaravičiene

Verkiant Dangu ir Žemei žvarbią spalio dieną į paskutinę kelionę išlydėta viena iškiliausių Lietuvos dukrų – Birutė Verkelytė-Fedaravičienė (1915–2017). Senosiose Petrašiūnų kapinėse atsisveikinant su velione, susikaupus maldai, prisiminta Dievo pašauktos moters misija, jos gyvenimas, veikla.

Birutės Verkelytės-Fedaravičienės mama Antanina Kisielytė kilusi iš bajorų giminės. Tai rodo tėvo Aleksandro Kisieliaus išlikę bajorystės dokumentai ir mokesčių kvitai. Ji mokėjo keletą kalbų, buvo aktyvi visuomenininkė, lietuviškų dainų skleidėja ir propaguotoja. Tėvas – Pranas Verkelis iki kariuomenės dirbo kaimo daraktoriumi. 1914 m. pašauktas į carinę kariuomenę. Už agitaciją tarnavusius lietuvius sugrąžinti į Lietuvą, 1918 metais netoli Sankt Peterburgo buvo sušaudytas.

Birutė Verkelytė gimė ir augo carinės Rusijos, o vėliau pilsudskinės Lenkijos okupuotame Vilniaus krašte. Tėvai ir giminės buvo aktyvūs lietuviybės puoselėtojai.

Ji lankė „Ryto“ švietimo draugijos įsteigtą Palūšės lietuvišką pradinę mokyklą, vėliau Vilniuje – pradinės mokyklos „Žiburėlis“ trečiąjį skyrių. Baigusi pradinę mokyklą, mokėsi Vytauto Didžiojo gimnazijoje, kur aktyviai įsitraukė į „Folkloro“, „Atžalos“ draugijų veiklą, lankė dramos būrelį (vėliau tapusiui „Vaidilos“ teatru), dainavo gimnazijos chore, lankė meno pažinimo „Mildos“ kuopą, kur susipažino su talentinguo Lietuvos dailininku ir kompozitoriaus M. K. Čiurlionio gyvenimu ir kūryba.

1926 m. buvo priimta į Prano Žižmaro atkurtą Vilniaus lietuvių skautų Gedimino draugovę. J. Basanavičiaus paskatinta Birutė rinko istorinę ir folklorinę medžiagą. Keliaudama po Vilniaus kraštą, gerai susipažino su jo žmonėmis, jų vargais ir rūpesčiais, ir kiek galėdama stengési jiems padėti.

Birutė Verkelytė studijavo aukštajoje Politinių mokslų mokykloje. Studijų metais priklausė Vilniaus lietuvių

studentų sąjungai, dalyvavo keliuose chorouose: studentų, Šv. Mikalojaus, bendrame Vilniaus lietuvių chore „Varpas“. Už lietuviškų dainų propagavimą lenkų okupuotame Vilniaus krašte okupacinės valdžios ne kartą buvo bausta piniginėmis baudomis.

Baigusi politinius mokslius, Birutė Verkelytė įsidarbino Lietuvos Generaliniame konsulate, kuris, Vokietijai užpuolus Lenkiją, buvo atidarytas Vilniuje. B. Fedaravičienė gelbėjo tūkstančius lenkų ir žydų. Nepaisydama gresiančio pavojaus, kartu su konsulu Sugihara ir generaliniu konsulu Antanu Trimaku išdavė tranzitines Lietuvos vizas ir padėjo žydų bendruomenės atstovams, bégantiems į Europą nuo nacių, Vokietijos ir Sovietų sajungos okupaciją.

Apie B. Verkelytės darbą Generaliniame konsulate ir to meto įvykius Vilniuje 2010 m. yra sukurtas dokumentinis filmas „Lietuvos Generalinis konsulatas Vilniuje 1939 metais“.

Konsulato B. Verkelytė dirbo iki 1940 metų birželio 30 dienos ir, jeigu ne karai, kitos negandos, jos gyvenimas galėjo susiklostytį visai kitaip, nes pasižymėjo kaip puiki politikė ir diplomatičių.

Prasidėjus sovietinei okupacijai, Birutė Verkelytė grįžo į Kauną, sukūrė šeimą. Kartu su vyru gydytoju Petru Fedaravičiumi padėjo gelbėti žydų šeimas. Po karo kurį laiką dirbo Raudonojo Kryžiaus draugijoje, rūpinosi skurstančiomis šeimomis, našlaičiais. 1948–1971 m. dirbo kultūrinį – švietėjiską darbą. Tuometiniuose Kauno politechnikos, Mokslų akademijos Statybos ir architektūros bei Kūno kultūros institute, 1960–1971 m. dirbo insituto bibliotekos vedėja.

B. Fedaravičienė buvo tremtinė globėja. Ji ruošdavo ir siūsdavo siuntinius ištremtiesiems, sążiningai ir dorai atlikdavo jai patiketą darbą – skirstė ir siuntė pinigines perlaidas, kad tik išgyventų be kaltės Sibiro ledžemėse atsidūrė mūsų tautiečiai. O ir savo namuose glaudė ne vieną sugrįžusį iš

tremties: šelpė maistu, drabužiais, išrūpindavo reikiamus dokumentus, dirbdama notare.

Reikšmingas dvidešimt trejų metų darbo laikotarpis Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Liudies meno skyriuje. Laisvą nuo darbo laiką skyrė M. K. Čiurlionio palikimo studijoms. Jos ilgamečio triūso dėka su gražinti pirminiai paveikslų pavadinimai ir maksimaliai patikslintos kūrinių sukurimo datos, parengtas paveikslų katalogas ir jų eksponavimo istorija. Taip gimė leidinys „M. K. Čiurlionis. Paviekslai. Eskizai. Mintys“ (1997).

Reikšminga ir turtinga Birutės Fedaravičienės veikla gaivinant ir išlaikant lietuviybę okupacijėmis salygomis Vilniujos krašte. Ši patirtis kūrybiškai buvo pritaikyta ir sovietmečiu Rytu Lietuvoje ir lietuvių etninėse žemėse už dabartinės Lietuvos sienų Gudijoje (Apso, Gervėčių, Pelesos, Vydzžių ir kituose vietinių lietuvių gyvenamuojuose kraštuose). I šį kilnų darbą B. Verkelytė-Fedaravičienė įtraukė ne tik tų kraščių šviesuomenę, bet ir Lietuvos patriotiškai nusiteikusius žmones. Iš tuometinės valdžios reikalavo, kad tau tiečių mokymas bei pamaldos bažnyčiose vyktų lietuvių kalba. Bendro atakaklaus darbo dėka, nors ir labai pavėluotai, buvo pasiekta, kad Gervėčių ir Pelesos krašte veiktų lietuviškos mokyklos, o pamaldos bažnyčiose vyktų ir lietuvių kalba. Šių kraščių žmonės bei išeivija yra susibūrė į tarptautinį Gervėčių klubą (jos garbės narė buvo Birutė Fedaravičienė), o susietų su šiais kraščiais žmonių gyvenimas atsispindi nuo 1993 m. leidžiamame ménraštyje „Lietuvių godos“. Kilni lietuvių didele gyvenimo dalį skyrė etnių lietuvių žemės sargybai. Jos dėka Gervėčių, Pelesos lietuvių galėjo visada atsiremti ir pasiguosti „savo motulei“, kurią vadino tiesiog Birute. „B. Fedaravičienė ugđė mumyse meilę Lietuvai. Padėjo mums augti ir brėsti“.

Ypač ryškūs Birutės Verkelytės-Fed

daravičienės veiklos ženklai – Sajūdžio bei Atkurtos Nepriklausomos Lietuvos metais. Jos dėka Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje atstatyti sovietmečiu sunaikinti Nepriklausomos Lietuvos valstybingumo simboliai: paminklas „Žuvusiems už Lietuvos laisvę“ ir „Knynėsių sienelė“.

1995 m. B. Fedaravičienė apdovanota Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi už žydų gelbėjimą holokausto metais bei LDK Gedimino ordino Pirmojo laipsnio medaliu.

2011 m. Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė jai įteikė Garbės kryžių už nuopelnus Lietuvos diplomatinėje tarnyboje, o 2015 m. – Gedimino ordino Karininko kryžių.

Valstybės vadovė, įteikdama apdovanojimą B. Fedaravičienės šimtojo jubiliejaus proga Kauno istorinėje prezidentūroje, sakė: „Išių nepaprastą vienos moters biografiją telpa visa Lietuvos nepriklausomybės šimtmečio, kurį minėsime po trejų metų, istorija. Tai pavyzdys patriotizmo ir ištikimybės Lietuvai, jos kultūrai. Mūsų stiprybė – tokie žmonės, kaip Birutė, jų dėka esame laisvi ir nepriklausomi jau 25 metus.“

Dalia POŠKINĖ

Netekome Marijos Urbšytės

Negailestingas rudens vėjas plėšia nugeltusius ir jau pirmųjų šalnų pakąstus lapus... Dar Amžinojo poilsio vietose plevena žvakelės, prie Tremtinės memorialo Petrašiūnų kapinėse sustoja čia atvykusieji... Į paskutinę kelionę palydima ir dar viena moteris, grūdinčia, kankinta prie Laptevų jūros... Marytė Urbšytė (1924–2017).

Nepalaužė Jos Sibiro šiauruma. Viša savo gyvenimą tyliai, kantriai, nepasakodama ir nesiskūsdama apie patirtas kančias ir šeimos netektis, pašventė savo dėdei Juozui Urbšiui. Globojo „teitą Munę“ – Mariją Mašiotaitę-Urbšienę, kuri neilgai tegyveno grįžusi iš tremties.

Nedideliamė butelyje Kovo 11-osios gatvėje Kaune slaugė, prižiūrėjo jau silpstantį Juozą Urbšį – buvusį nepriklausomos Lietuvos užsienio reika-

lų ministrą. (Ant namo atidengta skulptoriaus Prano Bartulio, architekto dailininko Jono Lukšės memorialinė lenta su bareljefu). Džiugus ir labai neilgas gyvenimas su J. Urbšiu buvo paskirtame bute V. Putvinskio gatvėje.

Iki pat savo mirties Marija Urbšytė saugojo J. Urbšio palikimą. Rankračiai, laiškai, nuotraukos, išsaugoti daiktai bylojo apie sudėtingą, daug netiesos, kančių patyrusių asmenybę. Marija Urbšytė puoselėjo viltį įkurti memorialinį muziejų. Deja, neigydino svajonės. Didelė atgaiva būdavo, kai kasmet lankydavosi Kauno Juozo Urbšio vidurinėje mokykloje, kur direktoriaus Pauliaus Martinaičio rūpesčiu, istorikės Virginijos Mikutavičiūtės įkurta memorialinė ekspozicija. Mokytojai, mokiniai ne tik vasario 29-ają, mi-

nint J. Urbšio gimtadienį, susitikdavo mokykloje su Maryte Urbšyte. Lankydaus ją namuose, klausydavosi pasakojuim apie tremtyje praleistus metus.

Kol jėgos leido, sekmadieniais vis skubėdavo į „soborą“ – Kauno šv. Mykolo arkangelo (igulos) bažnyčią – susikaupti malдai, lankydavosi renginiuose. Kiekvieną pavasarį gegužės mėnesį lankydavo J. Urbšio tėviškę Zaosės vienkiemę, Čiūrų kaime, Krekenavos seniūnijoje, kur vyksta tarptautinio festivalio „Poezijos pavaasaris“ poezijos skaitymai „Po Urbšio ąžuolu“, verdamas „poetinę sriuba“.

Menami susitikimai su šviesia,

kuklia moterimi, palydima Ramybėi

ir Amžinam poilsiu prie savo

dėdės Juozo Urbšio.

Dalia POŠKINĖ

2017 m. lapkričio 10 d.

Tremtinys

Nr. 42 (1256)

7

Pro memoria

Bronius Zlatkus gimė Skirjočių k. Radviliškio valsčiuje ūkininko šeimoje. Bėgęs Radviliškio gimnaziją, VDU Technologijos fakultete studijavo mechaniką. Už veiklą pasipriešinimo organizacijoje „Geležinis vilkas“ 1947 m. lapkričių buvo areštuotas ir nuteistas kalėti 10 metų. Bausmę atliko Norilsko, Magadano lageriuose.

Po daug kartinių nepaklusnumo akcijų, su kurių dalyviais lagerio administracija nedelsiant susidorodavo, B. Zlatkus pateko į GULAGO pirmajį lagerį Medvežka. Viša praleistą laiką jis dirbo tik konvojaus saugomose brigadose. Metus praleido sustiprinto režimo barake (BURe).

Po Karagandos lagerių kalinių sukilio į Gorlagą atgabeno 1200 vyrių, šio suki-

limo dalyvių, kartu ir apie 70 jaunų lietuvių (1952 m. rugėjo 8 d.). Senbuviai ir naujokai Norilsko lageryje pradėjo rengtis naujam sukiliui. 1952 m. pabaigoje sukilio organizatoriai jau kontroliavo lagerių viadas gyvenimą. Buvo suformuotos lietuvių ir ukrainiečių pasipriešinimo struktūros. Broniui „kalinių respublikoje“ buvo pavesta reguliuoti santiukius su musulmonais, jis buvo atsakingas už vidaus tvarką ir priešgaisrinę apsaugą.

Sukilių žiauriai nuslopino kariuomenės daliniai. Iš 4,5 tūkstančių kalinių atskirti 182 vyrai, tarp jų ir B. Zlatkus, uždaryti garnizonu kareivinėse, vėliau išvežti į lagerį Kupec. Berijos areštą, pokyčiai Kremluje išgelbėjo šiuos kalinius nuo susidorojimo. 1954 m. lapkričio mén. B. Zlatkų išleido išbaudos lagerio į tremtį, o 1955 m. jis atvyko pas tėvus – tremtinius į Irkutsko sr. Bodaibo r.

1959 m. Bronius grįžo į Lietuvą. Dirbo naftos žvalgybos ekspedicijoje vyriausiuoju mechaniku. Sajūdžio metais buvo grupių koordinatorius.

1989 m. rugpjūčio 9 d. kartu su kitais vyko į Norilską, kad būtų įamžintas ten žuvusių lietuvių atminimas. Taip Šmidto kalno papédėje, masinio kalinių užkalsimo vietoje, įrengtas pamink-

las, skirtas stalinizmo aukoms pagerbti. Cia tranšejoje užkasta nuo 90 iki 100 tūkstančių žuvusių tautybių kalinių.

Bronius Zlatkus parašė prisiminimą knygą „Norilsko Vyčiai“, jis buvo Brolijos „Norilsko Vyčiai“ pirmininkas, aktyvus LPKTS narys. Nuo pat išteigimo 1995 m. iki 2008 m. buvo LPKTS Revižijos komisijos pirmininkas.

Karys savanoris B. Zlatkus buvo aktyvus visuomenininkas, Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiaus kavalierius, apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjo medaliu, Andrejaus Sacharovo atminimo ženklu (2003 m., Maskva). Už nuopelnus siekiant Lietuvos nepriklausomybės ir už aktyvią visuomeninę veiklą 2017 m. Broniui Zlatkui įteiktas atminimo ženklas-statuolė „Lietuvos Laisvės žinia“, jis apdovanotas aukščiausiu LPKTS apdovanojimu – medaliu „Vilties žvaigždė“.

Kartu su didele GULAGO kalinių, Laisvės kovų dalyvių bei tremtinii bendruomeneliu dime netekę Tėvynės patrioto, nuoširdaus draugo, kolegos, ir reiškiame gilią užuojautą žmonai Irenai ir artimiesiems, visiems, pažinojusiems Bronių Zlatkų.

LPKTS valdyba

Skelbimai

Lapkričio 14 d. (antradienį) 13 val. Raudondvario dvare (Pilies takas 1, Raudondvaryje, Kauno rajone) įvyks antroji mokslinė konferencija „Lietuvių tautossavigarbos ir pilietinės drąsos diplomatinis dokumentas nacių okupuotoje Lietuvoje Antrojo pasaulinio karo metais“. Registracija nuo **12.20 val.**

Konferencijos organizacijos komiteto pirmininkas Valentinas Aleksa.

Patikslinimas

„Tremtinyje“ Nr. 36 (1250) publikuotame straipsnyje „Didvyrių vardai granite“ įsivelė netikslumą: partizanų pagerbimo iškilmes Nedzingėje surengti prisiekė penki žmonės, o ne 17. Nuotraukoje Juozas Peičius stovi trečias iš kairės. Atsiprašome Juozą Peičiaus ir skaitytojų.

Redakcija

Gruodžio 9 d. (šeštadienį) 11 val. Pakruojo kultūros centro salėje paminėsime 1947-ųjų trémimą. LPKTS Pakruojo filialas laukia savo kraštiečių – 1947 m. tremtinį arba jų šeimos narių (brolių, seserų, vaikų, vaikaičių). Taip pat laukiame šio trémimo bei kalinimo nuotrauką, atsiminimą ir kitos tai liudjančios medžiagos. Ją prašome siusti el. paštu zita.burzaiute@gmail.com arba atsirote į atvykstant. Apie dalyvavimą renginyje prašome pranešti tel. 8 612 35685 LPKTS Pakruojo filialo pirmininkei Z. Vėžienei.

Užjaučiamė

Nuoširdžiai užjaučiamė LPKTS Klaipėdos r. filialo valdybos narę Genutę Anužienę dėl sesers Onos Sabienės mirties.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Išėjus į Amžinybę buvusiai Mordovijos tremtinei Valerijai Liesytei-Šukienei (1924–2017), nuoširdžiai užjaučiamė dukterį Lukreciją, sūnų Saulių, jų šeimas, gimines ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Mirus LPKTS Varėnos filialo tarybos nariui, Varėnos rajono politiniam ir visuomenės veikėjui Vytautui Kukliui (1942–2017), nuoširdžiai užjaučiamė šeimą ir artimuosius.

LPKTS Varėnos filialas

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Imones kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1780 egz.

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorijabe, baltų dėmių“ remia

SPAUDOS,
RADIOS IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

Ilsėkitės ramybėje

Vytautas Lengvinas
1932–2017

Gimė ir augo Klaipėdos r. Paggerdaujo k. Tėvas buvo šaulių būrio vadas, kurį laiką Gargždų viršaitis. 1941 m. su mama ir seserimis Aldute bei Danute ištremtas į Komiją. Tremtyje mama mirė, nepilnamečiai vaikai liko našlaičiai. Į Lietuvą grįžo 1946 m. Gyveno ir dirbo Girininkų kaimė. Buvo LPKTS Klaipėdos rajono filialo narys.

Nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius.
Palaidotas Gargždų kapinėse.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Stasė Vasiliauskaitė-Sabienė
1937–2017

Gimė Plungės r. Kulskių k. daugiaavaikėje ūkininkų šeimoje. 1951 m. tévai su keturiais mažamečiais vaikais buvo ištremti į Krasnojarsko kr. Užuro r. Krutojaro tarybinį ūkį. Keturiolikmetei Stasei teko dirbtį sunkiai pakeliamą fizinį darbą. Grįžusi į Lietuvą sukurė šeimą su tremtiniu Juozu ir užaugino dvi atžalas. Turėjo gražų balsą, kartu su vyru dainavo Klaipėdos buvusiu tremtinį chore „Atminties gaida“, buvo choro seniūnė, aktyvi Klaipėdos PKTS narė, nuoširdus ir pareigingas žmogus. Apdovanota LPKTS žymenu „Už nuopelnus Lietuvai“.

Nuoširdžiai užjaučiamė dukterį, sūnų ir artimuosius.

Klaipėdos PKT sąjunga, choras „Atminties gaida“

Ona Briedytė-Meilūnienė
1933–2017

Gimė Biržų r. Nemunėlio Radviliškio sen. Kočėnų k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. su broliais ir tévais ištremta į Irkutsko sr. Taišeto r. Sujetichos gyv. Dirbo statybose, vėliau technikinio spirito kombinate. 1957 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Panevėžyje. Dirbo Autokompresorių gamykloje. Nuo 1996 m. buvo LPKTS Panevėžio filialo narė.

Palaidota Panevėžio Ramygalos g. kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė dukteris su šeimomis, artimuosius.

LPKTS Panevėžio filialas

Bronius Žemaila
1924–2017

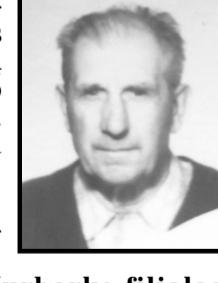
Mokėsi Jurbarko gimnazijoje. Įstojo į P. Plechavičiaus Vietinę rinktinę. Po karo išsidarbino banke. Sukūrė šeimą. Gimė sūnus. 1951 m. Bronius buvo iškustas ir suimtas NKVD. Nuteistas mirties bausme, kuri pakeista 25 m. kalėti Vorukos lageriuose. 1956 m. reabilituotas grįžo į Lietuvą. Dirbo miškų ūkio meistru. Buvo aktyvus LPKTS Jurbarko filialo narys.

Palaidotas Jurbarko kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė sūnaus šeimą ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Antanas Kékštasis
1923–2017

Gimė Jurbarko r. Kuturių k. daugiaavaikėje ūkininkų šeimoje. Baigusiam du skyrius teko dirbtį pas ūkininkus. 1944 m. vežamas darbams į Vokietiją pabėgo. 1945 m. paimtas į sovietų kariuomenę taip pat pabėgo. Grįžęs namo ūkininkavo savo ūkyje. Vedė. Rėmė partizanus, jiems talkino. 1951 m. su šeima ištremtas į Irkutsko sr. Nazarovo r.

Palaidotas Jurbarko kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė sūnaus šeimą ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Vėlinių prisiminimo mozaika

Visų Šventujų dienos išvakarėse Kaune ir Vilniuje Vengrijos ambasada Lietuvoje surengė 1956 metais Vengrijoje vykusios antisovietinės revoliucijos ir jos tuometinių atgarsiu Lietuvoje – Vėlinių įvykių minėjimą. Šis minėjimas jau įgavo gražią ir prasmingą tradiciją, prisimenant mūsų tautas, kovojusias už laisvę. Gera paminėti, kad tuomet parodyto mūsų tautos solidarumo kovojuisiai Vengrijai, tos istorinės lietuvių ir vengrų tautų vienybės atminties neįstrynė sūkuringi laiko vėjai.

Aš tada buvau Vilniaus universiteto antro kurso studentas. Daugelis iš mūsų turėjome jaunatviško idealizmo sparnus, didelj rūpestį Lietuvos likimu. Stengėmės savo veikla ir įgytomis žiniomis prisidėti prie jos gyvybingumo išlaikymo. Šiuos siekius lyg palaikė ir stiprino savo dėstomomis paskaitomis patriotinės savimones nepradarę mūsų garbūs dėstytojai Juozas Balčikonis, Zigmantas Zinkevičius, Meilė Lukšienė, Vanda Zaborskaitė, Irena Kostkevičiūtė, Jurgis Lebedys, Juozas Pikčilingis, Vincas Urbutis, Jonas Dumčius ir kt. Vėliau, prasidėjus partokratiniam sovietinio saugumo siautėjimui, kai kurie iš minetų dėstytojų buvo kaltinami, kad apie juos „sukosi nacionalistiskai nusiteikę“ studentai...

Savo veikloje bandėme derinti įvairias veiklos priemones. Siekdami žinių, pasirinkdavome tokias kursinių darbų temas, kad gautume leidimą patekti į vadinamus „spec. fondus“, kuriuose buvo laikoma dar nesunaikinta nepriklasomybės metais išleista literatūra, kėlusi ideologinį pavojų sovietinei valdžiai. Ją beskaitydami dažnai išbūdavome iki vėlaus vakaro. Su kai kuriais studentais, sudarę slaptą patriotinės krypties būrelį, palaiminti kunigo, davėme priesaiką Dievui ir Tėvynei Vilniaus Aušros Vartų bei Kauno arkikatedros bazilikos koplyčiose.

Mūsų surengtose studentiškose vakaronėse skambėdavo lietuviškos dainos, poezijos posmai. Malonu prisiminti, kad universiteto vadovybė patenkino mūsų prašymą, kuriame prašyta rusų kalbos discipliną nukelti į neprivalonų daikų sąrašą. Respublikos vadovybės prasėme, kad Vilniaus centrei gatvei būtų grąžintas Gedimino prospektu vardas. Siu prasymu susidomėjo KGB.

Artejo 1956 metų Visų Šventujų diena. Nutarėme sutvarkyti krūmais apželusius lietuvių karių kapus Rasų kapinėse. Po paskaitų vienminčių studentų būrelis kibo į darbą. Dirbome iki velyvo vakaro. Širdyje buvo gera.

Pagarba kovojuisiems už Lietuvos laisvę

(atkelta iš 1 psl.)

Žvakutes uždegti vykome ir prie tremtiniių kryžiaus E. Fryko gatvėje, taip pat prie paminklo partizanų vado A. Ramanauskas-Vanago ir jo žmonos Birutės suėmimo vietoje, Kampo ir Kalniečių gatvių sankryžoje. Cia 1956 metų spalio 12 dieną KGB operacijos metu buvo suimtas LLKS tarybos prezidiumo pirmininko pirmasis pavaduotojas,ėjės ir LLKS tarybos prezidiumo pirmininko pareigas, 1949 metų vasario 16-osios ir LLKS tarybos deklaracijos signataras, LLKS gynybos pajė-

gūvadas, dimisijos brigados generolas, Vyčio kryžiaus I ir II laipsnių ordinų kavalierius A. Ramanauskas-Vanagas ir jo žmona Birutė Mažeikaitė-Ramanauskienė-Vanda.

Prisiminusi mamos pasakoimus, apie suėmimą pasakojo partizano duktė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė: „Jie, nieko neįtardami, ėjo gatve pro vieną dengtą sunkvežimį, iš kurio greit iššoko saugumiečiai ir viena gauja užšoko ant tévelio, kita ant mamos. Tėtis suprato, kad jau viskas (jie turėjo ginklus nusišauti, bet nespėjo tai

Vėlinių įvykių minėjimas Vilniuje

Minėjimas Kauno senosiose kapinėse

nese. Aš buvau apkaltintas „kontrrevoliucine veikla“.

Atsidūriaus saugumo rūsių kameruoje kartu su Arūnu Tarabilda. Teko patirti visas tardymo „gudrybes“, brutalų pažeminimą. Mane apkaltino „aiškia antitarybine veikla“ ir „uz elgesį, nesuderinamą su tarybinio studento vardu“ pašalinę iš universiteto, išsiuntę sovietinius rekrūtus prie Uralo radiacija užterštoje zonoje.

Panašaus likimo susilaukė ir kai kuriie kitų aukštųjų mokyklų studentai. Buvo pakeista universiteto vadovybė, reorganizuota Lietuvių literatūros katedra.

Spalio 20 dieną Kaune 1956 metų įvykių minėjimas vyko jau pagal tradiciją Senosiose kapinėse prie įrengto memorialo. Jame dalyvavo Vengrijos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Zoltan Jancsi su bendradarbiais, mūsų organizuotos mokinų grupės su mokytojais iš Kauno Juozo Grušo meno gimnazijos ir iš generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjaus. Taip pat minėjime dalyvavo miesto savivaldybės atstovas, to meto įvykių Kaune dalyviai Vytautas Kluonius ir Stasys Dovydaitis, Lietuvos partizanų ginkluotųjų pagėjų vado Adolfo Ramanausko-Vana-

go duktė Auksė Ramanauskaitė-Skokauskienė, aktyvus visuomenininkas, buvęs LR Seimo narys Rytas Kupčinskas, LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, miestovienu. Pasidžiaugės čia atvykusiu mokinį gausa, kalbėjęs Zoltan Jancsi pabrėžę, kad sovietų represijų padarytos žaidos gyja gana létai, visuomet reikia išlaikyti budrumą, prisiminti tuos žmones, kurie aukojo savo gyvenimą siekdamis savo tautai bei kitoms sovietų pavergtoms tautoms laisvęs ir nepriklasomybęs.

Spalio 23 dieną 1956 metų įvykių Vengrijoje ir Lietuvoje minėjimas vyko Vilniuje prie Aušros Vartų sienos įrengtos Atminimo lentos. Deja, čia, be atėjusių ambasados darbuotojų, susirinko tik būrelis pagyvenusiu žmonių.

1956 metų Vėlinių įvykių Lietuvoje – tai ryškus akmenėlis Laisvės siekiimo mozaikos kūrime, pažymėtas Lietuvos gyvybės išsaugojimo siekiu, jos meilės auka ir pasišventimu. Šios meilės neturėtų sudrumsti dažnai iš svetur atskriebusios nihilistinės nuotaikos, svetimų, kosmopolitinės vėjų gūsiai, kėsinantys sumenkinti mūsų herojiską istoriją, dvasinės kultūros gelmę.

Zigmas TAMAKAUSKAS

pasakosime, tai ją pasakos kiti. Ir saveip. Nedarykime šios klaidos“.

Tą vakarą žvakutes uždegėme ir Kryžių kalnelyje prie VI forto. Dalis akcijos dalyvių nuvyko į Panemunės kapines, kur pagerbėme prezidento Aleksandro Stulginskio, ministro pirmininko Juozo Tūbelio, karo lakūno konstruktoriaus Jurgio Dobkevičiaus, kitus karo lakūnų kapus. Kauno IX forto ekskursijų vadovas istorikas Deimantas Ramanauskas papasakojo apie šias garbingas istorines asmenybes.

Audronė KAMINSKIENĖ